

**AZ MKKR 1-4 SZINTJEI:
A DESKRIPTOROK ÉRTELMEZÉSE KÖZOKTATÁST
ÉRINTŐ DOKUMENTUMOK ALAPJÁN**

2013. AUGUSZTUS 15.

AZ ANYAG ELKÉSZÍTÉSÉBEN KÖZREMŰKÖDŐ SZAKÉRTŐK:

EINHORN ÁGNES

IMRE ANNA

MÁNDICS DEZSŐ

NARANCSIK ÁGNES

PATAKINÉ NAGY ERIKA

REISINGERNÉ MADARÁSZ GABRIELLA

SALLAI GABRIELLA

SCHILLER MARIANN

ÜTŐNÉ VISI JUDIT

Tartalom

Bevezetés	4
A szakmai anyag értelmezését segítő megjegyzések	6
Tudás	8
1. szint	9
2. szint	10
3. szint	11
4. szint	12
Képességek	15
1. szint	16
2. szint	17
3. szint	19
4. szint:	21
Autonómia és felelősség	24
1. szint	24
2. szint	24
3. szint	25
4. szint	26
Attitűdök	28
1. szint	28
2. szint	28
3. szint	29
4. szint:	30
1. melléklet	32

Bevezetés

„A Magyar Köztársaság Kormányának stratégiája az egész életen át tartó tanulásról” című dokumentumban megfogalmazott egyik cél a tanulás, az oktatás és a képzés különböző formáinak és szintjeinek egységes rendszerbe foglalása. A dokumentum rögzíti, hogy „ahhoz, hogy az egyén számára a tanulás az élet bármelyik szakaszában és pillanatában, bármelyik élethelyzetben valós és elérhető lehetőség legyen, elengedhetetlen az egész életen át tartó tanulás egységes rendszerként való értelmezése. Ez a holisztikus megközelítés egyebek mellett azt igényli, hogy a különböző oktatási és képzési formák, illetve szintek szervesen egymásra épülve mindenkor olyan készségek és tartalmak elsajátítását biztosítsák, amelyek az egyént nem csak a rendszerben való lineáris előrehaladásra teszik alkalmassá, hanem lehetővé teszik a különböző tanulási formák közötti rugalmas átjárást is.” Ennek egyik lehetséges eleme a hazai képesítéseket az uniós környezetbe elhelyező képesítési keretrendszer – a Magyar Képesítési Keretrendszer – kidolgozása és bevezetésének megvalósítása.

Magyarország kezdettől fogva hivatalosan támogatta az Európai Képesítési Keretrendszer (EKKR) létrehozását és deklarálta az ahhoz történő csatlakozási szándékát. A csatlakozás feltételeinek megteremtése azonban megköveteli egy, az EKKR-rel kompatibilis hazai képesítési keretrendszer megteremtését.

Az Európai Képesítési Keretrendszer és a Magyar Képesítési Keretrendszer kapcsolata

Európai Képesítési Keretrendszer (EKKR, EQF)	Magyar Képesítési Keretrendszer (MKKR)
Olyan átfogó keretrendszer, amely világossá teszi az európai nemzeti képesítési keretek és rendszerek, valamint az azokban foglalt képesítések viszonyát, és ezáltal a nemzeti keretek, rendszerek közötti illesztő eszközként (metakeretként) szolgál.	Egységes leírás, amely nemzeti szinten az egész oktatási-képzési rendszerre vagy annak egy részére, nemzetközileg is érthető és koherens módon határozza meg és illeszti össze az összes képesítést, és meghatározza az adott rendszerben megszerezhető képesítések egymáshoz való viszonyát.
Kiemelt célok:	
<ul style="list-style-type: none">• LLL megvalósulásának támogatása,• az Európában megszerezhető képesítések összehasonlíthatósága,• a munkaerő mobilitásának elősegítése.	

A Magyar Képesítési Keretrendszer (MKKR) létrehozása nemcsak az európai keretrendszerhez történő csatlakozást teszi lehetővé, hanem fejlesztően hathat az oktatási és képzési rendszer teljes vertikumára. Ösztönzően hathat a magyar oktatási, képzési rendszer

alágazataiban folyó reformértékű fejlesztések megvalósítására (kimeneti szabályozás egységesítése, minőségértékelési és biztosítási, pályakövetési és pályorientációs rendszerek kiépítése stb.). Előmozdíthatja az egész életen át tartó tanulás gyakorlatban történő megvalósulását, hozzájárulhat az alágazati fejlesztések összehangolásához. A fejlesztések egy önálló területe, a validáció elősegítheti a nem formális és az informális tanulás keretei között megszerzett tudás és képesség elismertethetőségéhez szükséges feltételrendszer kialakítását.

Fontos cél, hogy a fejlesztések megvalósulása javítja az oktatási és képzési rendszerek átláthatóságát, átjárhatóságát. Kedvezően hathat a magyar diákok és munkavállalók európai mobilitására, érdekeik érvényesítésére. A rendszer működtetése hosszabb távon növelheti a tanulás vonzerejét, erősítheti annak munkaerő-piaci relevanciáját.

Magyarországon 2005 szeptemberében kezdődött meg az EKKR hazai megismertetését, értelmezését és adaptálását segítő szakértői munka, a fejlesztő munka azóta is folyik. Ennek köszönhetően 2010-ben – a TÁMOP-4.1.3 (A felsőoktatási szolgáltatások rendszer szintű fejlesztése) keretében – elkészült az Országos Képesítési Keretrendszer (2012-től hivatalos elnevezése Magyar Képesítési Keretrendszer) első változata, amely alapját jelentheti a hazai képesítések rendszerezésének, illetve megteremtheti a lehetőségét a magyar képesítések nemzetközi összevethetőségének és elismertethetőségének. Ezek a kutatások jelentették a szakmai alapot a fejlesztés újabb, az oktatási alágazatok sajátos feladatainak megvalósítását lehetővé tevő jelenlegi szakaszához.

Az „Átfogó minőségfejlesztés a közoktatásban” című, TÁMOP-3.1.8-09/1-2010-0004 azonosító számú kiemelt projekt keretében vált lehetővé, hogy a korábbi kutatások eredményire támaszkodva a közoktatás is hozzáfogjon az alágazat szempontjából releváns tanulási kimenetek meghatározásához és leírásához, illetve az ehhez szükséges háttérdokumentumok elemzéséhez. A projekt közvetlen célja az MKKR közoktatás szempontjából releváns kimeneti szintjeinek részletes leírása, amely lehetővé teszi a keretrendszer alkalmazását a gyakorlatban, a közoktatásban megszerzhető bizonyítványok, képesítések besorolásakor. Közvetett célja azonban ennél lényegesen tágabb: az MKKR megfogalmazása hozzájárulhat – a jelenleg alkalmazott folyamat- és kimenet-szabályozás mellett – a tanulási eredményeket a középpontba állító, a különböző tanulási utakat elismerő szemlélet elterjedéséhez a közoktatásban. A MKKR bevezetésével jöhetnek létre az Európai Képesítési Keretrendszerhez történő kapcsolódás feltételei, ami elősegíti a tanulói mobilitást és az egész életen át tartó tanulás tényleges megvalósulását.

A szakmai anyag értelmezését segítő megjegyzések

- A szintleírások elkészítése az 1229/2012. (VII. 6.) a Magyar Képesítési Keretrendszer bevezetéséhez kapcsolódó feladatokról szóló kormányhatározat mellékletében megjelent, 8 kimeneti szintre megfogalmazott Keretrendszeren alapul, és annak a közoktatás szempontjából releváns 1-4 szintjére terjed ki. (1. melléklet)
- A leírások elkészítéséhez az alábbi dokumentumokat, szakmai anyagokat használtuk fel: Nemzeti köznevelési törvény (2011. évi CXC. törvény); 2001. évi C. törvény a külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről; Nemzeti alaptanterv (110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet); A kerettantervek kiadásának és jogállásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet kerettantervi mellékletei, 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet – az érettségi vizsga az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról; 40/2002. (V. 24.) OM rendelet – az érettségi vizsga részletes követelményei; Országos kompetenciamérés – tartalmi keretek, országos jelentés, feladatsorok; a középfokú beiskolázás feladatlapjai valamennyi iskolatípus számára; Európai nyelvtanulási napló; Közös Európai Referenciakeret: nyelvtanulás, nyelvtanítás, értékelés; Szakmai és Vizsgakövetelmény: vendéglátás-idegenforgalom, mezőgazdaság és kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmacsoport; Szakma Kiváló Tanulója Verseny feladatai.
- A leírásokban szereplő „tanuló” fogalma túlmutat a közoktatásban általánosan elterjedt jelentéstartalomra, és megábrázolja az ismereteket befogadó, a készségeket birtokló, illetve ahhoz viszonyulni képes embert.
- A négy deskriptor értelmezésének elkészítésekor törekedtünk a leírások belső szerkezetének, tagolásának egységesítésére. Ennek megfelelően az egyes deskriptorleírások elején azok rövid, a közoktatás szempontjából történő értelmezést olvashatjuk. Ezt követi az egyes kimeneti szintek részletes kifejtése, amely minden esetben a Kormányhatározatban megjelent általános meghatározással kezdődik. Ezt követi az elemezett dokumentumok alapján elkészített részletes értelmezés, amely az adott szintre jellemző általános, illetve bizonyos műveltségterületekre jellemző konkrét megfogalmazásokat tartalmaz. A közoktatás szempontjából kiemelt jelentőségű tudás és a képesség deskriptorok kifejtésekor az egyes szintek értelmezését segítő további belső csoportosítást alkalmaztunk.

- A kiválasztott szakmacsoportok Szakmai és Vizsgakövetelményeinek elemzése alapján konkrét példákkal próbáltuk meg érzékelteni a közoktatásra, illetve annak bizonyos szintjeire épülő szakképzés sajátos kapcsolatát.

Tudás¹

A Magyar Képesítési Keretrendszer a *tudás* deskriptort a tudatosan hozzáférhető, egyértelműen felidézhető, a világ „dolgaival” kapcsolatos tények tudásaként (ún. szemantikus tudásként) értelmezi, ennek különböző szintjeit írja le.

A szintek összehasonlító jellemzésében három kategóriára hivatkozunk.

- A tudás összetartozó elemei, fogalmai összetett egységekbe, *sémákba* szerveződnek, amelyek bonyolultsága az egymást követő szinteken különbözik.
- A tudás két eltérő mélységű szerveződési formáját különböztetjük meg, a műveltséget és a szakértelmet. A *műveltség* egy adott kultúrában releváns tudás, amely a mindennapi életben, a társadalomban való aktív részvétel szempontjából elengedhetetlen. Három alapvető típusát különböztethetjük meg: olvasáskultúra, matematikai műveltség, természettudományos műveltség. A következőkben az 1–4. szint leírása során e három műveltségi típus, valamint a hazai oktatási rendszer tantárgyi struktúrája figyelembevételével jellemezzük a tudás fejlődését. A *szakértelem* valamely szakterületre vonatkozó magas szintű tudás. A szakértők a „laikusnál” több, részletesebb és jobban szervezett sémát birtokolnak, amelyek között több a kapcsolódás. Ez lehetővé teszi a szakterület ismereteinek hatékony feldolgozását. A következő, szintenkénti áttekintésben a szakértelem típusú tudást példák illusztrálják.
- Az *absztrakt fogalmak* ismeretének bősége, kiterjedése szintenként jelentősen eltér.

Az egyes szintleírásoknál az alábbi csoportosításban mutatjuk be az elemzett dokumentumokban foglalt információkat:

- a szintre jellemző tudás általános jellemzői
- nyelvhasználathoz, kultúrához, kommunikációhoz kapcsolódó ismeretek
- informatikai tudás, beleértve az infokommunikáció körébe tartozó ismereteket
- a matematikai műveltség ismeretei
- a társadalomtudományok tárgyköreivel kapcsolatos tudás
- a természettudományos műveltség ismeretei
- a szakmai képzéshez kötődő tudás.

¹A bevezető az alábbi munka felhasználásával készült:
Pajkossy, P. (2010) *OKKR – Tudás deskriptor – Fogalomértelmezés és javaslatlétel a szintek leírására*.
Budapest: Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet

A dokumentumok az idegennyelv-ismeretre vonatkozóan tudáselemeket nem tartalmaznak, e téren a képességek fejlődése kerül előtérbe.

1. szint

- Ismeri egy adott témakör alapvető tényeit, legfontosabb fogalmait.
- Rendelkezik az alapvető anyanyelvi, logikai és eszköztudással.
- Ismeri a gyakorlati tevékenységhez szükséges jellemző anyagokat és eszközöket.
- Érti és betartja a feladat/műveletvégzés eljárásait, végrehajtási szabályait.

Ezen a szinten a tanuló az általános, mindenki számára hasznavehető, az európai és azon belül a magyar kultúrkörben minimálisan elvárt, műveltség típusú, nem részletes tudástartalmak alapjait birtokolja. A tudás elsősorban a konkrét, kézzelfogható környezetre vonatkozik, az absztrakt ismeretek főként a matematika tárgyköreiben jelentkeznek, más területeken csak a hétköznapi szintjén, alapfokon. A tudássémák egyszerűek, tartalmuk szűk körű.

A fenti általános jellemzőket az alábbi konkrét példák illusztrálják.

A *nyelv, kultúra, kommunikáció* témaköreiben ismeri az anyanyelv és idegen nyelv különbségét. Tudja, mit jelent a nézőpont; ismer alapvető esztétikai minőségeket (pl. szép). Kommunikációs eszközöket ismer. Tudja, hogy a szövegnek többféle értelmezése lehet. Ismer műnemeket, szóelemeket, hóstípusokat, továbbá műfajokat különböző művészeti ágakban. Ismeri a változás és folyamatosság, illetve az ok és következmény fogalmát, kapcsolatát.

Az *informatika* terén tudja, melyek lehetnek a számítógép perifériái. Ismeretei vannak az online világ veszélyeiről. Ismeri az információs társadalom alapvető vonásait.

Matematikából ismeri az alpműveleteket, valamint a pozitív és negatív számok, az egyszerű törtek, a helyiérték és a halmazok fogalmát, továbbá a leggyakoribb mértékegységeket és átváltásuk szabályait. Tudja, hogyan kell egyszerű síkidomok területét, kerületét számolni.

A *társadalomtudomány* körében ismer történelmi eseményeket és szereplőket. Tudja, mit jelent a társadalmi berendezkedés.

Természettudományos műveltsége kiterjed a hely- és helyzetváltoztató mozgás, a halmazállapotok fogalmának, az égés feltételeinek, valamint a tűzvédelem legfontosabb szabályainak ismeretére. Tudja, melyek a megújuló és a meg nem megújuló energiaforrások. Alapismeretei vannak az élőlények fő csoportjairól és a legfontosabb életjelenségekről. Ismeri az egészséges táplálkozás lényegét, a leggyakoribb fertőző betegségek megelőzési módjait, a

káros szenvedélyek hatásait. Tud róla, hogy egyes emberi tevékenységek környezetkárosító hatásúak lehetnek, a környezetszennyezéssel pedig összefügg az emberi egészség. Ismeri a világtájakat, a térképek néhány típusát, az időjárás és az éghajlat alapjelenségeit.

2. szint

- Ismeri adott témakör (műveltségterület, szakterület) alapvető tényeit, fogalmait, egyszerűbb összefüggéseit.
- Rendelkezik általános anyanyelvi, matematikai-logikai és természettudományos eszköztudással. Rendelkezik egy adott szakma alapfokú-középszintű gyakorlásához szükséges elméleti és gyakorlati ismeretekkel.

Ezen a szinten a tanulónak birtokában van az iskolai alapműveltség: az európai kultúrában releváns, általános műveltségbe sorolható tudás. Ezen belül egyre összetettebb tudástartalmakat birtokol. A matematikán kívül is növekvő számban ismer – általánosítással könnyen értelmezhető – absztrakt fogalmakat. A tudássémák tartalma bővül, szakképzés esetén a szakértelmet megalapozó tudás is megjelenik.

A tudás 2. szintjének fenti általános jellemzőit alátámasztják az alábbi konkrét tudástartalmak.

A *nyelv, kultúra, kommunikáció* témaköreiben ismeri a mindennapokban használt helyesírási szabályokat. Megkülönbözteti a fikció és dokumentum fogalmát, ismer sajtóműfajokat. Tudja, mit jelent a nyilvánosság, a mediatizált nyilvánosság.

Az *informatika* terén tudja, hogy az internet adatgyűjtésre is használható. Ismer digitális tartalomalkotási és -megosztási módokat. Ismeri a számítógépes adatfeldolgozás egyszerű műveleteit, továbbá az e-szolgáltatásokat, az e-olvasási szokásokat, ezek szabályait, veszélyeit. Ismeri az informatikai eszközök alkalmazásának fontosabb etikai kérdéseit.

A *matematika* tárgykörében ismeri a tengelyes és a középpontos szimmetria, az egyenlet, a sokszögek, a közös osztó, közös többszörös fogalmát.

A *társadalomtudomány* körében tisztában van a nemzeti múltnak a jelent alakító szerepével. Gazdasági és pénzügyi alapismereteket birtokol, továbbá ismeri a társadalom, a birodalom, a gazdasági rendszer, a politika, a jog, a vallás, a demokrácia és a diktatúra fogalmát. Tisztában van az integráció és a globalizáció fogalmával.

Természettudományos műveltsége keretében ismer különböző energiaforrásokat, energiátípusokat és tud az utóbbiak egymásba alakításáról. Tudja az energiamegmaradás törvényét. Ismeri a halmazállapot-változásokat, a szervesetlen anyagok csoportosítását és legfontosabb tulajdonságait. Ismeri a felépítés és működés kapcsolatainak lényegét az

élővilágban. Ismeri az ember testfelépítésének és életműködéseinek alapjait, a leggyakoribb betegségeket és megelőzésük módját. Ismeri a Föld mozgásait, a földrajzi övezetesség elvét. Tudja, mi az Európai Unió lényege. Tudja, mi a fenntarthatóság, és tudja, hogy a lokális problémák globális következményekhez vezethetnek.

Az elemzett szakmák alapján a *szakmai képzés* résztvevőjének elméleti és gyakorlati tudása a fentiekén túl jelentős részben a képzés irányától függ. Szakmájában a műveltséget meghaladó ismereteket birtokol. A kertészképzésben részt vevő például ismeri a vállalkozási formák jellemzőit, a vállalkozás létrehozásának, megszüntetésének gyakorlati feladatait, a pénzforgalomra, pénzkezelésre vonatkozó szabályokat, a pénzforgalmi nyilvántartásokat, a növényi szervek anatómiáját, a higiéniai előírásokat, a környezetvédelmi szabályokat. A bolti eladó ismeri az áruátvétellel, raktározással, árak feltüntetésével, fizetéssel kapcsolatos szabályokat, az értékesítéshez kapcsolódó eszközöket; a fogyasztói érdekvédelem alapvető szabályait.

3. szint

- Ismeri az adott tanulmányi, műveltség- vagy szakterülethez tartozó alapvető tényeket, fogalmakat, folyamatokat, felismeri és érti a többtényezős összefüggéseket.
- A feladatmegoldáshoz/munkavégzéshez szükséges eszközök, módszerek és eljárások ismerete mellett alkalmazza a megismerés, az önálló ismeretszerzés alapvető módszereit.
- Az egyéni érdeklődésnek megfelelő műveltség-/szakterületen szélesebb körű tudáselemekkel rendelkezik.
- Ismeri és alkalmazza a feladatvégzés eljárásait, szabályait.

Ezen a szinten a tanuló tudása meghaladja az iskolai alapműveltséget, egyes témákban megalapozhatja a szakértelmet. Szakképzés esetén az iskolai alapműveltség mellett szakmájában a szakértelem alapjait birtokolja. Tág körben vannak absztrakt ismeretei, s ezek mennyisége, aránya és jelentősége is növekszik. A tudássémák elvont jellegének fokozódása lehetővé teszi az önállóság és számos képesség kibontakozását.

A fentiek keretében például a *nyelv, kultúra, kommunikáció* témaköreiben ismeri az intertextualitást (szövegek közti kapcsolatok) fogalmát és szerepét. Ismer szövegértelmezési és szövegfeldolgozási eljárásokat, nem lineáris szövegformákat. Tudja a hivatalos írásművek fő jellemzőit. Ismer lényeges médiafogalmakat, pl. narráció, montázs, látványszervezés, képkivágás, kód, sztereotípiák. Ismeri a stílusérték, az ízlés fogalmát, a társas kapcsolatok funkcióit. Tudja, mit jelent a testbeszéd.

Az *informatika* terén ismer információszerzési forrásokat, és tudja, hogy ezek megbízhatósága eltérő lehet. Ismer szimulációs programokat. Ismeri az algoritmus fogalmát, a digitális adatok biztonságos tárolásának szabályait, továbbá a szerzői jog és a publikálás legfontosabb szabályait. Tud az információs intézményekről, elektronikus könyvtárakról, adatbázisokról. Tudja, hogy az internet révén közös feladatvégzés lehetséges.

Matematikából olyan fogalmakat ismer, mint például a másodfokú és a kétismeretlenes egyenletrendszer, a vektor, a véletlen és a valószínűség, továbbá Thalész tétele. Ismeri az alapvető függvénytypusokat, valamint az egyenes és a fordított arányosságot.

A *társadalomtudomány* körében ismeri a világ és az európai kontinens eltérő történelmi fejlődési irányait, ezek társadalmi, gazdasági és szellemi hátterét. Tájékozott korunk társadalmi és világgazdasági folyamatairól, a globalizációról. Tud a demográfiai és urbanizációs válságról, valamint a fogyasztói társadalom mibenlétéről.

A *természettudomány* műveltségterületén ismeri a kinematika és a dinamika alapfogalmait, a töltések és az elektromos áram alapvető tulajdonságait. Tud a halmazállapot-változások energetikai viszonyairól. Ismeri az atomok és a molekulák szerkezeti jellemzőit, a keverékek, valamint a kémiai reakciók fő típusait, továbbá a szerves vegyületek alapvető csoportjait. Ismeri a mikrobiális fertőzés, a járvány fogalmát, a fertőző betegségek megelőzésének és gyógyításának lehetőségét. Ismeretei vannak a fontos élőlénycsoportokról, a biológiai sokféleségről s azt ezt veszélyeztető emberi tevékenységekről. Ismer alapvető lokális környezeti problémákat, valamint a légkör és a vízburok legfontosabb globális problémáit.

Az elemzett szakmák alapján a *szakképzés* résztvevőjének a szakértelem körébe tartozó alsó középszintű szakmai ismeretei vannak. Kereskedő, boltvezető képzés esetén birtokolja a munka hatékony szervezésére, munkakörök kialakítására vonatkozó ismereteket. A cukrász-, pincérképzésben ismeri a viselkedéskultúra, a kommunikáció szabályait. A panziósnak, a falusi vendéglátónak ismeretei vannak a népművészetről, népi kismesterségekről, népszokásokról.

4. szint

– Adott műveltség- és szakterületen belül ismeri a tényeket, fogalmakat, megérti a fontosabb folyamatokat és összefüggéseket.– Ismeri a szakmai nyelvezetet, a szakterület terminológiáját, lehetőleg idegen nyelven is.– Ismeri és érti az adott, egyéni érdeklődésnek megfelelő műveltség-/szakterület tudáselemeinek összefüggéseit, struktúráját.– Megérti a bonyolult, többtényezős jelenségek összefüggésrendszerét.

– Rendelkezik az adott tudásterületek tényeinek, fogalmainak, összefüggéseinek, eljárásainak alkalmazásához szükséges módszerekkel és eszköztudással.

Ezen a szinten a tanulónak árnyalt és szilárd iskolai műveltsége van, amelyet az érettségi vizsgabizonyítvány támaszthat alá. Egyes területeken a szakértelmet megalapozó vagy már szakértelemszintű tudást birtokol. Elvont ismeretei bőségesek, de ezzel együtt is az absztrakt világnak csak korlátozott, részleges ismerete várható el tőle. A fokozódó mértékben absztrakttá váló tudássémák lehetővé teszik újszerű helyzetek értékelését, illetve a tudás felhasználását, s ezek útján biztosítják a képességek és az önállóság fejlődését.

E tudásszint jellemzőit példázzák az alábbi tartalmak.

A *nyelv, kultúra, kommunikáció* témaköreiben ismer nyelvtípusokat, továbbá jelentéstani, pragmatikai és általános nyelvészeti alapfogalmakat. Vannak ismeretei a média működéséről és hatásmechanizmusáról.

Az *informatika* területén megerősíti, begyakorolja az előző szinteken szerzett ismereteit. Az informatika körébe sorolható új tudáselemek ezen a szinten nem jelennek meg, mert a hatályos dokumentumok szerint a 3. szintet követően az általános képzést folytató közoktatásban ilyen témájú oktatás nincs.

A *matematika* ismeretkörében bonyolult gondolkodási műveleteket igénylő tudása van, például ismeri a gráfok, a logaritmus, a trigonometrikus egyenletek és exponenciális függvények fogalmát.

A *társadalomtudományok* körében ismeri szülőföldjét, a hazát és népeit, Európa történelmét és kultúrájának sajátos vonásait, az európai integráció főbb célkitűzéseit, valamint az egyetemes civilizáció főbb jellemzőit. Ismeretei vannak a társadalmi-gazdasági élet alapjairól, a világgazdaságról, a nemzetgazdaságról, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézmények és folyamatok lényegéről. A banki tranzakciókkal kapcsolatos alapvető ismereteket birtokol. Ismeri a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket. Tud a fogyasztóvédelmi jogokról. Ismeri a hátrányos helyzetű emberek sajátos igényeit.

A *természettudomány* műveltségterületén alapvető ismeretei vannak az univerzumról. Ismeri az elektromágneses hullámok legfontosabb tulajdonságait, tartományait, az anyag kettős természetét. Ismeri továbbá az ember testfelépítésének és életműködéseinek lényegét, az egészséges életmód fő jellemzőit és az elsősegélynyújtás elemeit. Tudja a csoportnormák szerepét, az érzelmek funkcióját. Ismeri a tudomány és az áltudomány különbségét. Ismeri a

környezet- és természetvédelem alapelveit, a környezettudatos magatartás jellemzőit, az ökológiai lábnyom fogalmát.

Az általunk vizsgált *szakmákban* a szakértelem körébe tartozó magasabb szintű szakmai ismereteket birtokol. A régiségkereskedő szakmában például tudása kiterjed a következőkre: vállalozási formák jellemzői, létrehozása, átszervezése, megszüntetése. A marketing- és reklámügymintező szakmában: rendezvénydekoráció. A kereskedelmi menedzserasszisztens szakmában: minőségbiztosítás. Az idegenvezető szakmában: etikett-, protokollismeretek, jogi alapismeretek, Magyarország politikai, gazdasági, kulturális kapcsolatai. A lovastúra-vezető szakmában: a lótarás technológiája, piackutatás, szolgáltatások értékesítése.

Képességek

A pszichológiában és a pedagógiában egyaránt központi fogalom, mindkét tudományágban különböző szakterületeken többféle értelmezésben is előfordul. A képesség különböző értelmezései megegyeznek abban, hogy a képességet az egyének pszichikus tulajdonságának tekintik, amely valamilyen tevékenység gyakorlása révén fejlődik ki, és a tevékenység végzésében nyilvánul meg.²

Az MKKR rendeletet előkészítő szakértők az Európai Képesítési Keretrendszer fogalmi kereteihez igazodva a képesség fogalmát három „képességelem” együtteseként határozták meg:³

- a tényleges cselekvésekben megnyilvánuló motoros készségek,
- egy adott területre specifikus kognitív készségek,
- a gondolkodásunkra általában jellemző területáltalános kognitív képességek.

A motoros készségek olyan, tényleges cselekvésben is megfigyelhető tevékenységek, melyek során egy mozdulatsor vagy egy tárgy használata begyakorlott módon, automatikusan végrehajtható.

A területáltalános kognitív képességek a gondolkodásban megvalósuló tevékenységek széles körénél alkalmazható, azokat hatékonyabbá tevő mentális műveletek – függetlenebbek a deklaratív tudástól, a gondolkodás általános jellegzetességeiként jelennek meg.

A területspecifikus kognitív készségek egy adott feladatra vagy tudásterületre specifikus gondolkodási tevékenységek. E készségek lehetnek egyszerű, automatikusan alkalmazott mentális műveletek vagy egy adott terület komplex problémáinak hatékony megoldására alkalmassá tevő stratégiák, műveletek.

Az MKKR 1-4. szintjének kidolgozása során elemzett dokumentumok alapján a képesség definíciójában a fentiekkel összhangban az alábbi szempontokat vettük figyelembe:

² (Képesség Csapó Benő, II. kötet, 196. old. in Új Pedagógiai Lexikon I-III. Főszerkesztők: Báthory Zoltán – Falus Iván Keraban Könyvkiadó. Budapest, 1997.)

³ Pajkossy Péter: OKKR-Képesség deskriptor Fogalomértelmezés és javaslattétel a szintek leírására TÁMOP „4.1.3.-08/1-2008-0004 A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése” című program keretében készült munkaanyag

- gyakorlati, manuális tudás alkalmazása, automatizmusok (mint motoros készség)
- logikus gondolkodás, feladatmegoldás tervezésének képessége (mint területáltalános kognitív képesség)
- elméleti tudás, ismeret, megoldási mód alkalmazása és transzformálása, absztrakciós szintje (mint területspecifikus kognitív képesség)
- problémamegoldás: kreativitás, betanult és egyedi megoldások alkalmazása (mint területspecifikus kognitív képesség)

Az egyes szintleírásoknál az alábbi csoportosításban mutatjuk be az elemzett dokumentumokban talált információkat:

- mozgáshoz, gyakorlati, manuális tevékenységekhez, sporthoz kapcsolódó képességek
- gondolkodási képességek: információgyűjtési és -elemzési módszerek alkalmazása
- nyelvhasználathoz, kultúrához, kommunikációhoz kapcsolódó képességek,
- informatikai ismeretek alkalmazása
- matematikai eszköztudás
- gazdasági ismeretek alkalmazása
- egészséggel, környezettel kapcsolatos ismeretek alkalmazása
- szakmai képzéshez kötődő képesség elvárások

1. szint

– A kulcskompetenciák (kiemelten: anyanyelvi, matematikai-logikai) alapszintű fejlettsége jellemzi
 – Képes a feladatvégzés/problémamegoldás során szükséges tudás alkalmazására, amennyiben az az egyszerű, begyakorolt rutinok, algoritmusok használatát igényli.

Ezen a szinten a tanuló tudását irányítással rutinszerűen, begyakorlott minták alapján használja.

A fenti általános jellemzőket az alábbi konkrét példák illusztrálják:

A tanuló képes nagytesti *mozgássort* végezni oda és vissza, finommotoros mozgása az apró tárgyak használatára is kiterjed. Azonosítja a térbeli elhelyezkedést, mozgásirányt, útvonalat. Mozgása során biztosan használja az irányokat (jobb, bal).

Nyomatott és digitális *információkat gyűjt*, tanári irányítással válogat az információs anyagokban. Felismer egyszerű összefüggéseket. Irányítással megfigyelést és kísérletet végez. Egyszerű adatsorokat, diagramokat értelmez. Egyszerű tárgyakat összehasonlít, tulajdonságaikat kiemeli. Meghatározott szempont alapján képes csoportosítani.

A *nyelvhasználat* során képes a valós és fiktív élményeket felidézni, múlt és jelen történéseit szétválasztani, kronológiai sorrendbe állítani, az elbeszélői nézőpontot azonosítani. Felismeri a kép és szöveg összefüggéseit. Személyes véleményt alakít ki az olvasottakról. Képes esztétikai minőségeket azonosítására, felismerésére.

Idegen nyelven megérti az egyszerű szövegek lényegét, megérti az egyszerű utasításokat, képes egyszerű kérdésekre írásban válaszolni, képes egyszerű közlésekre. Képes az idegen nyelvű olvasott vagy hallott szövegek értelmezéséhez és a szövegalkotáshoz kreatívan használni készségeit, képességeit.

Informatikai eszközök használatával egyszerű rajzos-szöveges dokumentumokat létrehoz, átalakít, formáz, ment. Képes bejegyzéseket írni internetes közösségi oldalon, blogban vagy fórumban.

Képes a jól begyakorolt *számítások* elvégzésére, a műveletek végrehajtására és a legalapvetőbb matematikai tények, tulajdonságok felidézésére. Begyakorolt sémákat alkalmaz, alapvető szabályokat követ egyszerű problémák megoldása során.

Képes a *pénz* mint értékmérő fizetőeszköz körültekintő használatára.

Felismeri az *egészséges környezetet* fenntartó és az azt szennyező emberi tevékenységeket a legegyszerűbb esetekben.

2. szint

– Képes egyszerűbb ok-okozati összefüggések felismerésére.– Képes különböző témákkal összefüggésben azonosítás, megkülönböztetés, összehasonlítás elvégzésére megadott szempontok mentén.– Képes esetenként több összetevőből álló feladatok/műveletsorok elvégzésére.– Képes alapvető eszközök és anyagok használatára útmutatással.– Képes a témának megfelelő írásbeli és szóbeli közlés létrehozására, az arra való reagálásra, az egyszerű szaknyelv használatára.– Rendelkezik az együttműködéshez szükséges alapvető kompetenciákkal

Ezen a szinten a tanuló még a begyakorolt rutinok alapján, de már összetettebb feladatokat is ellát, tudatosan választ a lehetséges megoldási módok közül, absztrakcióra képes, vannak egyedi megoldásai.

A fenti általános jellemzőket az alábbi konkrét példák illusztrálják:

A tanuló célorientált *mozgásokat* végez. Motoros technikákat és taktikákat alkalmaz. Feszültséggel járó mozgást, tevékenységet követően képes ellazulni.

Ismeretterjesztő forrásokban irányítással keres, értelmez. Két, illetve több szempont alapján képes csoportosítást végezni. Adott szempontból a lényeges és lényegtelen információkat szétválasztja. Az információk között kritikusan válogat, döntése mellett érvel. Ismeretkörében okkereső problémamegoldást végez. Képes az elvont fogalmi gondolkodásra. Képes ismert elemeket tulajdonságok alapján rendszerezni, illetve rendszert értelmezni.

Szövegalkotás közben képes az előzetes tudás előhívására, következtetésre, értelmezésre. Képes a nézőpontváltásra. Képes szövegesen értelmez. Képes vázlatot készíteni, szöveget kreatívan átírni, árnyaltan fejezi ki magát. Képes a reklám, a popzene új szóbeli kifejezési eszközeinek értelmezésére, közműveltségi helyének, szerepének megértésére.

Idegen nyelven képes begyakorolt, mindennapi tranzakciók lebonyolítása pl.: tájékozódik egy várostérképen, el tud olvasni egy étlapot, egy menetrendet, tud telefonüzenetet hagyni. Közismert témában pontos információhoz jut idegen nyelvű honlapon.

A tanulásban alkalmazni tudja a *számítógépet*. Használja az infokommunikációs eszközöket, célirányosan szelektál az információforrások közt, adatokat gyűjt az internetről, vázlatot készít különféle technikákkal. Digitális prezentációs kiselőadást készít. Egyszerű események mozgóképi megjelenítésére képes.

Százalék- és átlagszámítást végez. Pozitív egész kitevőkkel hatványozást végez. Képes megoldani elsőfokú egyenleteket. Egyszerű testek felszínét és térfogatát kiszámolja. Képes az ismerős eljárások, algoritmusok, képletek megfelelő alkalmazására, adatok egyszerű megjelenítésére, ábrázolására valamint egyszerű műveletek végrehajtására a különbözőképpen (pl. táblázatosan, grafikonon) megjelenített adatokkal. Bonyolultabb ábrákat, térképeket értelmez irányítással.

Képes a család mint legkisebb *gazdasági* közösség pénzügyi helyzetének átlátására, a kiadás és a bevétel összefüggéseinek felismerésére. Képes a gazdasági és pénzügyi terület fontosabb szereplőit azonosítani, illetve egyszerű családi költségvetést készíteni, és mérlegelni a háztartáson belüli megtakarítási lehetőségeket.

Azonosítja az *egészséget* veszélyeztető tényezőket. Adatokat, ajánlásokat használ az egészséges táplálkozáshoz. A testsúllyal kapcsolatos problémák okait és lehetséges következményeit felismeri. Saját fizikai egészségére vonatkozó ismereteket alkalmaz.

Képes a lakóhelyét érintő *környezeti* problémák felismerésére, az okok feltárására, a problémák megoldását segítő helyes cselekvés és magatartásmódok megfogalmazására.

Az általunk vizsgált *szakmákban* (pl. kertész) ezen a szinten a tanuló megért szakmai szövegeket, alapvető számolási műveleteket pontosan végez, utasításoknak pontosan eleget tesz, képes kapcsolatot teremteni, személyes interakciót kezdeményezni. Képes a feladatokat értelmezni, a lényegét azonosítani, okokat feltárni, hibákat elhárítani ezen a szinten, figyelmét összpontosítva, körültekintően és elővigyázatosan végzi munkáját.

3. szint

– Képes ismeretek, tudássémák összekapcsolására, új sémák kialakítására ismert kontextusban.– Képes az egyszerűbb feladatok rutinszerű elvégzése mellett új, szokatlan elemeket is tartalmazó problémák kreatív megoldására.– Képes a megfelelő eszközök, anyagok kiválasztására és használatára.– Képes összefüggésekben, rendszerben gondolkodni.

Ezen a szinten a tanuló tudatosan és önállóan alkalmazza ismereteit, a begyakorolt mintákat magasabb szinten új helyzetben is használja, vannak kreatív, egyedi megoldásai, átlátja a valóság különböző elemei közötti kapcsolatokat.

A fenti általános jellemzőket az alábbi konkrét példák illusztrálják:

A tanuló képes *sportszerűen viselkedni*, fejleszti a kondicionális és koordinációs képességeit.

Különböző szempontok figyelembevételével képes az *információkat több forrásból összegyűjteni* és megtalálni a közöttük meglévő kapcsolatokat. Képes az oksági gondolkodásra, ismereteit tudja szintetizálni. Megfigyeléseket végez, a tapasztalatait rögzíti és összegzi. Képes érvelni, összevetni az érveket és az ellenérveket, kritikusan gondolkodik. Képes a lokális és globális szintű gondolkodásra.

Megtalálja egy *szövegben* a szembetűnő, hasonló információkat, képes a kért információ azonosítására, valamint annak kikövetkeztetésére, hogy mely információ tartozik relevánsan az adott feladathoz. Képes összefüggéseket felismerni és megérteni a szöveg egy részletére vagy egészére vonatkozóan, következtetéseket tud levonni a szöveg egy vagy több részéből, és a szövegrészeket vázlatba tudja rendezni. Képes hivatalos szövegeket szerkeszteni. Háttértudása segítségével képes egy szó, kifejezés vagy mondat értelmezésére, valamint a

szöveg egészének vagy részletének értelmezésére egy kevésbé hétköznapi ismeretanyag vonatkozásában. Képes a szöveg egy jellemző tartalmi vagy formai jegyének értékelésére. Képes reflektálni a szövegre saját tudása, tapasztalata és gondolatai alapján. Kiemeli a szöveg lényegét, a tanultakat új helyzetben alkalmazza, feltevéseket fogalmaz meg. Képes egy helyzet dramatikus megjelenítésére. Képes a testbeszéd egyszerű jelzéseit dekódolni.

Idegen nyelven képes a szolgáltatásokkal kapcsolatos helyzetek kezelésére, formanyomtatvány, kérdőív kitöltésére és online ügyintézésre. Idegen nyelven megért mindennapi magánlevelet, e-maileket, továbbá különböző eszközök egyszerű használati utasítását. Idegen nyelven képes események, könyv vagy film cselekményének összefoglalására. Képes gondolatokat cserélni, véleményt mondani és érvelni érdeklődési körébe tartozó és általános témákról is. Idegen nyelven képes véleményt kifejező üzenet írására (pl. internetes fórumon, blogban). Be tud számolni írásban eseményekről, érzéseiről, képes rövid vélemény írására indoklással.

Képes *digitális adatok és a számítógép* merevlemezeinek karbantartására. Böngészőt használ, az interneten egyszerű és összetett keresést végez. Tudatosan alkalmazza, értékeli és fejleszti információkeresési stratégiáját. Képes elektronikus vagy internetes eszközökkel publikálni, társaival kommunikálni az interneten, közös feladatokon dolgozni. Képes tantárgyi problémák megoldásának IKT eszközökkel történő tervezésére és megvalósítására. Multimédiás dokumentumokat, interaktív anyagokat készít. Különböző típusú szöveges dokumentumokat, képeket kezel képfeldolgozó programmal. Alkalmazkodik az IKT társadalmi hatásainak változásához.

Képes bizonyos szituációk *matematikai* értelmezésére, kiválasztja és alkalmazza a probléma megoldásához a megfelelő stratégiát. Képes modellek alkalmazására és ezek alkalmazhatósági feltételeinek meghatározására. Képes arra, hogy megfogalmazza és leírja matematikai témában a gondolatmenetét, értelmezését. Számolást igénylő feladatokban képes megbecsülni a kapott eredmény realitását. Meg tud oldani másodfokú egyenleteket. Képes az indukció és dedukció alapján gondolkodni. Képes lineáris kapcsolatokat felfedezni a hétköznapiakban, és lineáris függvényt ábrázolni. Képes folyamatot elemezni függvény vizsgálatával, és az eredményt összevetni a valósággal. Képes a hasonlóság gyakorlati alkalmazására tervrajzon, térképen. El tud végezni „nem”, „és”, „vagy”, „ha..., akkor” típusú logikai műveleteket.

Gazdasági ismereteit alkalmazza a mindennapi pénzügyi helyzetekben Képes egyszerű, őt érintő hétköznapi esetekben pénzügyi döntések meghozni.

Felismer magyarországi *környezeti* problémát, okait feltárja, és megoldási lehetőségeket keres rá. Képes elemezni a globális éghajlatváltozások lehetséges okait és következményeit. Egyes környezeti problémákra vonatkozóan (fokozódó üvegházhatás, savas eső, „ózonlyuk”) vizsgálja az emberi tevékenység hatását. Képes felismerni és megfogalmazni a környezetkárosító folyamatok összefüggéseit, belátja a lokális szennyezés, globális következmény elvének érvényesülését.

Az általunk vizsgált *szakmákban* (pl. pék, cukrász, falusi vendéglátó, kereskedő) ezen a szinten a tanuló információkat képes átadni magyarul és idegen nyelven is a vendégeknek és a munkatársaknak. Kézügyessége, fizikai mozgása, mennyiségérzéke képessé teszi a szakmai feladatok elvégzésére. Képes tájékozódni a szakmában használatos technológiákról, anyagokról, alkalmazza is azokat magyar és idegen nyelven egyaránt. Használja a számítógépet munkája során. Munkáját képes megtervezni, a munkavégzés során kreatív, hibaelhárítása a szintjének megfelelő.

4. szint:

- Képes adott témakörhöz, szakterülethez tartozó tudás alkalmazására nem megszokott kontextusban.
- Képes rendszerben gondolkodni, az absztrakció bizonyos formáit alkalmazni.
- Képes új információk önálló megszerzésére és feldolgozására.
- Képes saját tanulási, problémamegoldó stratégia megtervezésére és kivitelezésére, a megfelelő korrekciók elvégzésére.
- Képes a szak-/tanulmányi területen megjelenő problémahelyzetek felismerésére, adekvát megoldási javaslatok megfogalmazására.

Ezen a szinten a tanuló kreatívan használja ismereteit új helyzetekben is, az előzőektől magasabb absztrakciós szinten talál összefüggéseket a valóság elemei között.

A fenti általános jellemzőket az alábbi konkrét példák illusztrálják:

A tanuló a *mozgásos tevékenységekben* képes a kreatív problémamegoldásra. Konkrét sportágakhoz köthetően képes fejleszteni a kondicionális és koordinációs képességeit és szabálytudatát. Képes a motoros tevékenységek révén a feszültség szabályozásra. Versenyhelyzetet, konfliktusokat képes kezelni, stresszkezelési módszereket alkalmaz.

Önállóan *gyűjt információkat*, és felismeri az információk manipulációját. Könyvtári információs rendszer szolgáltatásait használja. Megérti a bonyolult, többtényezős jelenségek

összefüggésrendszerét. Állítások igazságtartalmát képes megállapítani. Különböző időpontokban és helyeken szerzett ismereteit adott probléma megoldása érdekében célszerűen csoportosítja és kombinálja. Képes magasabb szintű absztrakcióra és konkretizálásra, pl. fogalmakat, definíciókat alkot, ill. megismert gondolatmenetet panelként felhasznál új folyamatban. A problémamegoldás eredményeinek érvényességi körét elemzi, feltevéseket képes megvizsgálni.

Nyelvhasználata során kreatívan fejez ki elképzeléseket, képzeteket, élményeket és érzéseket. Rendelkezik áttekintőképességgel. Képes bonyolult összefüggések feltárására egy számára ismeretlen szövegben, képes a szövegrész és a szöveg egésze közötti kapcsolatok felismerésére, azonosítására; következtetések levonására a szöveg egy vagy több részéből. Értelmezi a teljes szöveget, egy adott szövegrészt a szöveg egészének tükrében, a két- vagy többértelmű szövegrészeket, a várttal ellentétes elgondolásokat egy hosszabb és bonyolultabb szövegben. Háttértudására támaszkodva képes egy összetett szöveg tartalmi és formai jegyeinek kritikai jellegű megítélésére, a nyelvi árnyalatok értelmezésére, a szöveg egészének vagy részletének kritikai szempontú értékelésére, a szöveggel kapcsolatos hipotézisek felállítására. A begyakorolt műveleteket szokatlan formájú szöveg esetében is megfelelően tudja alkalmazni. Szabatosan fogalmaz, a szakkifejezéseket adekvát módon használja.

Idegen nyelven képes gondolatokat cserélni, véleményt mondani és érvelni érdeklődési és választott szakterületi körébe tartozó és általános témákról is, megért összetettebb érveléseket. Idegen nyelven képes nézetei világos kifejtésére, érvek egyszerű cáfolatára, alternatívák előnyeinek és hátrányainak kifejtésére. Elboldogul mindennapi helyzetekben (pl. bank, utazási iroda, üzlet, hivatal, panasz, reklamáció). Idegen nyelven megérti a hivatalos leveleket, megérti benne az elintézéshez szükséges információkat. Idegen nyelven képes megérteni fontos információkat rádió- és tévéműsorokban.

Képes egyre szélesebb körben alkalmazni *informatikai* ismereteit.

Szavakban megfogalmazott helyzet kezelése, probléma megoldása érdekében *matematikai* modellt választ, keres, készít. Képes általánosítani ismereteit, amelyeket magabiztosan alkalmaz újszerű probléma megoldásakor. Megadott információkkal kapcsolatos egyszerű vázlatrajzokat, folyamatábrákat készít. A statisztikai adatokat áttekinthetően szemlélteti. Logikusan érvel, a problémamegoldásával kapcsolatos gondolatait, értelmezéseit megfelelően kommunikálja.

Belátja a gazdasági döntések őt érintő következményeit, képes pénzügyi terv készítésére a saját életéhez kapcsolódóan. Képes átlátni a *nemzetgazdaság*, a bankrendszer, a vállalászási formák működésének legfontosabb szabályait. Képes a munkavállalással összefüggő, a munkaviszonyhoz kapcsolódó adózási, egészség- és társadalombiztosítási kötelezettségek, illetve szolgáltatások rendszerét átlátni. Alkalmazza a gazdasági fejlettség mutatóit, az összehasonlítás módszereit. Átlátja a gazdasági fejlettség területi különbségeit, kapcsolatát az életszínvonalal.

Értelmezi a földi *környezetekre* vonatkozó adatokat. Fölismeri a természeti értékeket és károkat, továbbá a környezeti károkat, és képes ezekre vonatkozóan felmérni a cselekvési lehetőségeket. Környezettudatos: ismereteit alkalmazza a fenntarthatóság érdekében. Képes az ökológiai lábnyom csökkentésének lehetőségeit mérlegelni. Képes bekapcsolódni és tevékenyen részt venni a környezet védelmét szolgáló tevékenységekbe, életvitelében alkalmazni a fenntarthatóságra való törekvés elvét.

Érti az *ember testi és lelki egészsége*, valamint a normális sejtműködés és az emberi egészség közti kapcsolatot. Képes környezetét és életvitelét az egészségmegőrzés szempontjainak figyelembevételével alakítani. Felismeri a veszélyes körülményeket és anyagokat, képes váratlan helyzeteket kezelni.

Az általunk vizsgált *szakmákban* (pl. idegenforgalmi szakmenedzser, vendéglős) ezen a szinten a tanuló döntésképes, mások munkáját képes irányítani, konfliktust megoldani. A számítógépet szakmai munkájában magas szinten használja (ECDL 7). Megérti a hallott és olvasott szakmai szövegeket idegen nyelven is. Az általunk vizsgált szakmák többségében képes a szakmájához kapcsolódó folyamatokat idegen nyelven leírni.

Autonómia és felelősség

Minden tevékenységet jellemez az, hogy egy adott személy milyen önállósággal, milyen mértékű felelősségvállalással tudja azt végrehajtani.

Az autonómiának és a felelősségvállalásnak a szintjei tükröződnek a képzettségek színvonalában is.

Az autonómia és a felelősségvállalás egymással szorosan összefüggő fogalmak. Amennyiben valamilyen tevékenységet autonóm módon végez el valaki, akkor azzal értelemszerűen együtt jár a felelősségvállalás.

1. szint

- Egyszerűbb, begyakorolt feladathelyzetekben képes az önálló feladatvégzésre.
- Újszerű vagy összetettebb feladat esetén irányításra és folyamatos ellenőrzésre van szüksége.
- Irányítással értékelni tudja saját munkáját.

Ezen a szinten a tanulónak irányításra vagy mintára van szüksége.

Megold jól előkészített és irányított együttműködésen alapuló feladatokat.

Képes személyes élményét és olvasmányát összekapcsolni. Tudatában van annak, hogy milyen tevékenységet végez ő maga.

Feltevéseket tud megfogalmazni mások: egyének és/vagy csoportok viselkedésének mozgatórugóiról.

Úgy fogalmaz meg saját véleményét, hogy mások véleményét is figyelembe veszi.

Ha van hálózati jelenléte (pl. profil közösségi oldalon), akkor önreprezentációját körültekintően végzi. Tudatos a televíziós, internetes műsorválasztása is.

Már felelősséget érez a környezet jövőjéért.

2. szint

- Egyszerű feladathelyzetekben önállóan és felelősséggel dolgozik.
- Összetettebb feladatok esetén is elégséges az útmutatás a szoros irányítás helyett.
- Kialakul a felelősségtudat, és megjelenik az önkontroll az elvégzett munka értékelésében.

Ezen a szinten a tanuló önállósuló munkavégzése a legjellemzőbb.

A tanuló önkifejezése korral és iskolázottsággal egyre árnyaltabb.

A tanuláshoz kapcsolódó anyaggyűjtésben és az anyag elrendezésében nagyrészt önálló. A megtanult módszerek közül önállóan kiválasztja és alkalmazza a feladat céljához a legalkalmasabbat. Segítséggel képes árnyalt önértékelésre és pontos társértékelésre. Megadott témáról – ismeretei birtokában – önállóan gondolkodik.

Jellemzi, hogy megalapozott feltevések megfogalmazására törekszik saját és mások viselkedésének mozgatórugóiról. Tud érvelni, együttműködni az aktuális beszédpartnerrel. Tiszteli az eltérő véleményt, akkor is, ha nem ért vele egyet. Érveket, ellenérveket, saját véleményt szóban és írásban artikulál. Irányítás nélkül is javítja saját munkáját.

Ismeri az új médiát, törekszik a biztonságos internethasználatra. Jellemzi a médiafogyasztási szokások kritikus megfigyelésére alapozott tudatos mű- és műsorválasztás. Fontosnak tartja az internet kritikus és tudatos használatát. Mások tartalmainak megismerése, birtokbavétele mellett saját tartalmakat is közzétesz.

A megfigyelés, a kísérlet és a mérés módszereit irányítással alkalmazza.

Empátiája erősödik. Érzékelhetően bír állampolgári felelősséggel.

Pályaorientációra kész.

Mozgásos játékokban konfliktuskezelésre is képes.

Cselekedeteiért és azok következményeiért, továbbá saját egészségéért alapvető felelősséget vállal. Részben önálló a betegség megelőzésében, a higiénés szabályok betartásában, a váratlan helyzetek kezelésében.

Felismeri a nemi étellel kapcsolatos személyes felelősséget.

Az általunk vizsgált szakmákban az önállóság mellett a tanulóktól elvárás a megbízhatóság, felelősségteljes munka és az önkontroll.

3. szint

– Általánossá válik az önkontroll és a rendszeres reflexió a saját tanulási és munkatevékenységre.
--

Ezen a szinten a tanuló önkontrollja az autonómmá válás feltétele.

A tanuló saját véleményét megvédi, de belátja korrekciójának szükségességét. Önkifejezése még árnyaltabb. Különböző területeken (pl. művészetek, műsorok) önálló ízlése alakul ki. Jártassága van érvek–ellenérvek megfogalmazásában, hasznosításában különböző témákban

és helyzetekben. Ennek következtében eligazodik érzelmi és intellektuális manipuláció fölismerésében.

Felkészül az internetes veszélyekre; pl. kritikusan használja ismeretszerzésre, óvatos a tartalmak megosztásában. Kritikus fogyasztói magatartása alakul ki a mindennapokban.

Társakkal már rutinszerűen együttműködik.

Személyes felelősséget érez a fertőzések megelőzésében és az egészség megőrzésében.

Felméri, hogy föl kell készülnie az élethosszig tartó tanulásra.

Egyes szakmákban: felelősséget érez a saját munkájáért, önállóság jellemzi az általunk vizsgált szakmák némelyikében.

4. szint

- Az önállóság és az önkontroll a munkavégzésben, problémamegoldásban és tanulásban egyaránt jellemző.
- Felelősséget vállal saját tevékenységéért, a rábízott kisebb csoport, közösség munkájáért.

Ezen a szinten a tanulónak kibontakozik a felelősségtudata magáért és másokért.

Önállóan gondolkodik, önálló stratégiai döntéseket és cselekvési utakat dolgoz ki. Tudása és képességei alapján teljesen önállóan old meg feladatokat. Teljesen önállóan gyűjt anyagot.

Tudatosul benne, hogy teljesítményéért felelős, és annak következményét vállalnia kell a felelősséget.

Új helyzetben önállóan alkot saját, új szövegeket.

Reális testképe, önismerete, önértékelése van. Tudatában van, hogy a pozitív énkép kialakítása fontos. Jellemzi a társas kapcsolati kultúra, társas együttérzés.

Kész a konfliktuskezelésre, valamint saját vélemény megvédésére és korrekciójára. Kezeli a kommunikációs zavarokat. Követi az ismert szabályokat ismert és új helyzetekben egyaránt.

Jellemzi a tudatos önreprezentáció (profil, CV, munkavállalás).

A művekben, műsorokban megjelenő konfliktusok, viselkedési módok és megoldások tudatos kritikai elemzését úgy végzi, hogy összeveti a valóságismeretével. Saját nyelvhasználatát kontrollálja.

A számítógépet és a világhálót önállóan, tudatosan és kritikusan használja.

Önálló döntéseket hoz az elérendő eredmény érdekében.

Aktív állampolgári szerepet vállal, tenni kíván önmagáért, családjáért és a közösségért; tudja, hogy felelős állampolgári döntéseket kell hoznia.

Ismeri egyéni felelősségét az egészséges életvitelben. A nemi étellel kapcsolatos személyes (morális és egészségügyi) felelősséget is vállalja.

Egyes szakmák tanulóitól elvárás a szervezőkészség; az irányítási készség, a felelősségtudat másokért.

Attitűdök

Az attitűd lényege az értékelő viszonyulás valamilyen konkrét vagy elvont dologhoz (személy, érték, cselekedet stb.). Az MKKR-ben megjelenő attitűdök egyrészt a tanulásra és a munkára vonatkoznak, másrészt a tanulási eredmények többi kompetenciaelemére: a tudásra, a képességekre, valamint az autonómiára és a felelősségvállalásra. Egyes attitűdök a kapcsolatokra, együttműködésre irányulnak (ún. szociális attitűdök).

Az attitűdök érzelmi, gondolati és viselkedésbeli összetevőkből állnak, amelyek egymással is összefüggő elemek. A közoktatás mindháromra befolyással van.⁴

1. szint

- Nyitott a feladatok megértésére, motivált azok sikeres végrehajtásában.
- Kíváncsi és érdeklődő tanulási és elemi munkavégzési helyzetekben.
- Kész a közös munkára, tudásának másokkal való megosztására.

Ezen a szinten a tanuló attitűdjének érzelmi (affektív) összetevője dominál; a pozitív érzelmi viszonyulás elősegíti, a negatív gátolja az új ismeretek gyarapítását, a tapasztalatok befogadását.

A tanuló motivált az ismeretszerzésben, ennek érdekében kész az új ismeretek, tapasztalatok befogadására. Az anyanyelvi eszköztudás pontosítása mellett nyitott az idegen nyelvet beszélő emberek és kultúrájuk iránt. Érdeklődő, kész önálló véleményformálásra. Odafigyel kortársaira és a felnőttekre, aktívan vesz részt a beszélgetésekben.

Igényli az egészséges környezetet, alapvető egészségtudatosság jellemzi. Fontos számára a természethez való pozitív viszonyulás, a fenntartható és környezettudatos szemlélet és cselekvés, az egészségtudatos magatartás. Energiatakarékos magatartásra törekszik.

2. szint

- Tanulási helyzetekben, feladatokban nyitott a tudását növelő tevékenységekre.
- Tisztában van az alapvető erkölcsi és közösségi értékekkel, az alapvető állampolgári jogokkal és kötelességekkel.

Ezen a szinten nagyobb hangsúlyt kap a tanulói attitűd gondolati (kognitív) eleme, amely azt jelzi, hogy a tanuló hogyan ítéli meg az attitűdtárgyat, milyen ismeretei vannak róla.

⁴ Forrás: Golnhofer Erzsébet, Az Attitűd Áttekintés az Országos Képesítési keretrendszer készítői számára

A tanuló igényli a cselekvést, a közös tevékenységben való aktív részvételt. Törekszik a „begyakorolt rutinok” továbbfejlesztésére, a pontos munkavégzésre. Az önképzés igénye mellett versenyhelyzetben motivált a bizonyításra, de értéként kezeli mások teljesítményét is. Igényli az ellenőrzést. Saját magán kívül már a környezetére is figyel: mások iránt együttérző és segítő szándékú, elkötelezett a környezetkímélés és a fenntarthatóság mellett. Egészségtudatos magatartást folytat. Elutasítja a kábítószeres használatát.

Érdeklődik más kultúrák iránt. Felismeri a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékeket, erkölcsi kérdéseket, motivációkat és magatartásformákat. Különböző szövegekben megérti, hogy az igazság különböző nézőpontokból értelmezhető, továbbá elfogadja, hogy a személyes és a közösségi igazság között konfliktus lehet.

Különböző dramatikus formák kipróbálása révén fejlett empátiával rendelkezik. Kialakul benne a médiatudatosság elemi szintje: önállóan, kritikusan összehasonlítja a médiumok híreit a környezetben tapasztalt valósággal. Felismeri a nemzettudat, a közösséghez tartozás értékeit, ezzel előkészül a közügyekben való részvételre.

Az általunk áttekintett szakmai képzés során szorgalma és igyekezete mellett pontos, rugalmas munkavégzésre törekszik, fontosnak tartja a jó kapcsolatteremtő képesség és kommunikációs készség kialakítását.

3. szint

– Képes kritikusan is szemlélni és használni a különböző forrásokból származó információkat.– Nyitott az együttes erőfeszítésre, közös munkára, elfogadja a kölcsönös függési helyzetet.– Magára nézve is érvényesnek tartja az általánosan elfogadott társadalmi normákat a mindennapi és a szakmai érintkezésben egyaránt.– Az érdeklődésének megfelelő szakterület, a végzett szakma iránt elkötelezett.

Ezen a szinten a tanulói attitűd gondolati (kognitív) elemének dominanciája jellemző.

A tanuló képes és hajlandó kreatív, önkifejező műfajokkal való kísérletezésre (pl. vers, dalszöveg, rövid jelenet írása, átírása).

Érdeklődik a napi pénzügyi-gazdasági folyamatok megismerése iránt. Környezettudatos magatartásának fejlődésével kialakul a környezeti témák iránti folyamatos tájékozódás és a mások iránti felelős cselekvés igénye. Tudatos fogyasztói magatartásra törekszik.

Szociálisan érzékeny, együttérző, segítőkész a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránt.

Önálló munkát végez egyéni felkészüléssel, források feldolgozásával. Magatartástípusokat, élethelyzeteket figyel meg, értékrendeket hasonlít össze, épít be saját életébe. Felismeri a kultúrák találkozásának esélyeit, veszélyeit. Felkészül az aktív állampolgári szerepre, a nyilvánosságra, az alkotó munkára.

Az általunk áttekintett szakmai képzésben az előző szint elvárásai mellett kialakul az elhivatottság és elkötelezettség. Fontosnak tartja az udvariasságot, határozottságot, kompromisszumkésztséget és az interperszonális rugalmasságot.

4. szint:

- Nyitott új feladatok végzésére.
- Értékelni tud lehetőségeket, mérlegelni tud kockázatokat, alternatívákat és következményeket, képes kompromisszumos megoldásokra.
- Döntési helyzetekben az etikai és jogi normák figyelembevételével, az értékek, viselkedés és életmód összefüggéseinek megértése jellemzi.
- A szakma és a minőségi munkavégzés iránt elkötelezett.
- Igényli a folyamatos önképzést, alkalmazza annak eljárásait.

Ezen a szinten a tanuló attitűdjének viselkedésbeli (kognitív) összetevője válik hangsúlyossá, amely a tárggyal kapcsolatos viselkedési szándékokra utal.

A tanuló nyitott és érzékeny más kultúrák iránt.

Törekszik az egészségmegőrzésre, saját és társas környezete egészségét egyaránt értéknek tartja.

Igényli képességei kibontakoztatását. Érzelmait (pl. együttérzés, beleérzés) egyre hitelesebben fejezi ki. A szociális érzékenység mellett fontos számára az együttműködés, a problémamegoldó hozzáállás, az önkéntes feladatvállalás. Vállalja a személyes, szakmai és/vagy üzleti tevékenységeihez kapcsolódó kihívásokat. A fogyasztási szokásaiban ésszerű és felelős szemléletet tanúsít.

Elfogadja, hogy teljesítményei, tettei következményekkel járnak.

Pozitívan ítéli meg a közösséghez tartozás, hazaszeretet, magyarságtudat érzését. Érdeklődik a helyi és tágabb közösségeket érintő problémák iránt, megoldásuk során szolidaritást tanúsít. Fontosnak tartja a nemzeti, európai és az egyetemes kulturális örökség megőrzését, továbbfejlesztését. Megbecsüli az életformák gazdagságát, változatosságát, tiszteli az emberi és természeti értékeket. Elkötelezett a környezetkímélő, értékvédő magatartás, a fenntarthatóság, az erőforrások tudatos használata mellett.

Kritikusan viselkedik az áltudományos, a tudomány- és technikaellenes megnyilvánulásokkal szemben.

Az általunk áttekintett szakmák képzése során nyitott új feladatokra, képes a kockázatok mérlegelésére az elérendő eredmény érdekében. A szakmai fejlődése iránt elkötelezett. Magatartása kiegyensúlyozott és határozott, melynek jellemzői az érzelmi stabilitás, a türelem, az önfegyelem és a segítőkészség.

1. melléklet

A Kormány 1229/2012. (VII. 6.) Korm. határozata a Magyar Képesítési Keretrendszer bevezetéséhez kapcsolódó feladatokról

A MAGYAR KÉPESÍTÉSI KERETRENDSZER SZINTJEI

SZINTEK	TUDÁS	KÉPESSÉGEK	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG	ATTITÚDOK
1. szint	<ul style="list-style-type: none"> – Ismeri egy adott témakör alapvető tényeit, legfontosabb fogalmait. – Rendelkezik az alapvető anyanyelvi, logikai és eszköztudással. – Ismeri a gyakorlati tevékenységhez szükséges jellemző anyagokat és eszközöket. – Érti és betartja a feladat/műveletvégzés eljárásait, végrehajtási szabályait. 	<ul style="list-style-type: none"> – A kulcskompetenciák (kiemelten: anyanyelvi, matematikai-logikai) alapszintű fejlettsége jellemzi. – Képes a feladatvégzés/problémamegoldás során szükséges tudás alkalmazására, amennyiben az egyszerű, begyakorolt rutinok, algoritmusok használatát igényli. 	<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerűbb, begyakorolt feladathelyzetekben képes az önálló feladatvégzésre. – Újszerű vagy összetettebb feladat esetén irányításra és folyamatos ellenőrzésre van szüksége. – Irányítással értékelni tudja saját munkáját. 	<ul style="list-style-type: none"> – Nyitott a feladatok megértésére, motivált azok sikeres végrehajtásában. – Kíváncsi és érdeklődő tanulási és elemi munkavégzési helyzetekben. – Kész a közös munkára, tudásának másokkal való megosztására.
2. szint	<ul style="list-style-type: none"> – Ismeri adott témakör (műveltségterület, szakterület) alapvető tényeit, fogalmait, egyszerűbb összefüggéseit. – Rendelkezik általános anyanyelvi, matematikai-logikai és természettudományos eszköztudással. Rendelkezik egy adott szakma alapfokú-középszintű gyakorlásához szükséges elméleti és gyakorlati ismeretekkel. 	<ul style="list-style-type: none"> – Képes egyszerűbb ok-okozati összefüggések felismerésére. – Képes különböző témákkal összefüggésben azonosítás, megkülönböztetés, összehasonlítás elvégzésére megadott szempontok mentén. – Képes esetenként több összetevőből álló feladatok/műveletsorok elvégzésére. 	<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű feladathelyzetekben önállóan és felelősséggel dolgozik. – Összetettebb feladatok esetén is elégséges az útmutatás a szoros irányítás helyett. – Kialakul a felelősségtudat, és megjelenik az önkontroll az elvégzett munka értékelésében. 	<ul style="list-style-type: none"> – Tanulási helyzetekben, feladatokban nyitott a tudását növelő tevékenységekre. – Tisztában van az alapvető erkölcsi és közösségi értékekkel, az alapvető állampolgári jogokkal és kötelességekkel.

		<ul style="list-style-type: none"> – Képes alapvető eszközök és anyagok használatára útmutatással. – Képes a témának megfelelő írásbeli és szóbeli közlés létrehozására, az arra való reagálásra, az egyszerű szaknyelv használatára. – Rendelkezik az együttműködéshez szükséges alapvető kompetenciákkal. 		
3. szint	<ul style="list-style-type: none"> – Ismeri az adott tanulmányi, műveltség- vagy szakterülethez tartozó alapvető tényeket, fogalmakat, folyamatokat, felismeri és érti a többtényezős összefüggéseket. – A feladatmegoldáshoz / munkavégzéshez szükséges eszközök, módszerek és eljárások ismerete mellett alkalmazza a megismerés, az önálló ismeretszerzés alapvető módszereit. – Az egyéni érdeklődésnek megfelelő műveltség-/szakterületen szélesebb körű tudáselemekkel rendelkezik. – Ismeri és alkalmazza a feladatvégzés eljárásait, szabályait. 	<ul style="list-style-type: none"> – Képes ismeretek, tudássémák összekapcsolására, új sémák kialakítására ismert kontextusban. – Képes az egyszerűbb feladatok rutinszerű elvégzése mellett új, szokatlan elemeket is tartalmazó problémák kreatív megoldására. – Képes a megfelelő eszközök, anyagok kiválasztására és használatára. – Képes összefüggésekben, rendszerben gondolkodni. 	<ul style="list-style-type: none"> – Általánossá válik az önkontroll és a rendszeres reflexió a saját tanulási és munkatevékenységre. 	<ul style="list-style-type: none"> – Képes kritikusan is szemlélni és használni a különböző forrásokból származó információkat. – Nyitott az együttes erőfeszítésre, közös munkára, elfogadja a kölcsönös függési helyzetet. – Magára nézve is érvényesnek tartja az általánosan elfogadott társadalmi normákat a mindennapi és a szakmai érintkezésben egyaránt. – Az érdeklődésének megfelelő szakterület, a végzett szakma iránt elkötelezett.

<p>4. szint</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Adott műveltség- és szakterületen belül ismeri a tényeket, fogalmakat, megérti a fontosabb folyamatokat és összefüggéseket. – Ismeri a szakmai nyelvezetet, a szakterület terminológiáját, lehetőleg idegen nyelven is. – Ismeri és érti az adott, egyéni érdeklődésnek megfelelő műveltség-/szakterület tudáselemeinek összefüggéseit, struktúráját. – Megérti a bonyolult, többtényezős jelenségek összefüggésrendszerét. – Rendelkezik az adott tudásterületek tényeinek, fogalmainak, összefüggéseinek, eljárásainak alkalmazásához szükséges módszerekkel és eszköztudással. 	<ul style="list-style-type: none"> – Képes adott témakörhöz, szakterülethez tartozó tudás alkalmazására nem megszokott kontextusban. – Képes rendszerben gondolkodni, az absztrakció bizonyos formáit alkalmazni. – Képes új információk önálló megszerzésére és feldolgozására. – Képes saját tanulási, problémamegoldó stratégia megtervezésére és kivitelezésére, a megfelelő korrekciók elvégzésére. – Képes a szak-/tanulmányi területen megjelenő problémahelyzetek felismerésére, adekvát megoldási javaslatok megfogalmazására. 	<ul style="list-style-type: none"> – Az önállóság és az önkontroll a munkavégzésben, problémamegoldásban és tanulásban egyaránt jellemző. – Felelősséget vállal saját tevékenységéért, a rábízott kisebb csoport, közösség munkájáért. 	<ul style="list-style-type: none"> – Nyitott új feladatok végzésére. – Értékelni tud lehetőségeket, mérlegelni tud kockázatokat, alternatívákat és következményeket, képes kompromisszumos megoldásokra. – Döntési helyzetekben az etikai és jogi normák figyelembevétele, az értékek, viselkedés és életmód összefüggéseinek megértése jellemzi. – A szakma és a minőségi munkavégzés iránt elkötelezett. – Igényli a folyamatos önképzést, alkalmazza annak eljárásait.
<p>5. szint</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Rendelkezik egy adott szakterülethez kapcsolódó alapvető általános és szakspecifikus elméleti és gyakorlati ismeretekkel. Az elméleti és gyakorlati tudása rendszerbe szerveződik. 	<ul style="list-style-type: none"> – Képes az adott szakma feladatainak megoldására: megtervezésére és lebonyolítására, a szükséges módszerek és eszközök kiválasztására, egyedi és komplex alkalmazására. 	<ul style="list-style-type: none"> – Nyitott az adott szakterület új eredményei, innovációi iránt. Törekszik azok megismerésére, megértésére és alkalmazására. 	<ul style="list-style-type: none"> – Önállóan végzi munkáját, folyamatos önellenőrzés mellett. – Felelősséget érez saját és az általa vezetett szakmai csoport munkájáért, eredményeiért és kudarcaiért.

	<ul style="list-style-type: none"> – A gyakorlati alkalmazás módszereinek és eszközeinek biztos ismerete lehetőséget biztosít az adott szakma hosszú távú és magas szintű gyakorlására. – Ismeri a szakterület szakmai szókincsét (anyanyelven és legalább egy idegen nyelven). 	<ul style="list-style-type: none"> – Anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikációs képességei képessé teszik a más nyelven beszélőkkel való szakmai együttműködésre. – Képes tudását fejleszteni és ehhez alkalmazni a tudásszerzés, önfejlesztés különböző módszereit és a legkorszerűbb információs és kommunikációs eszközöket. – Képes a munkavállalással, vállalkozással kapcsolatos felelős döntésekre. 	<ul style="list-style-type: none"> – Törekszik önmaga folyamatos képzésére. – Elkötelezett a minőségi szakmai munkavégzés mellett. – Önkritikus saját munkájával szemben. – Elfogadja és hitelesen közvetíti szakmája társadalmi szerepét, értékeit. 	<ul style="list-style-type: none"> – Döntéseit a szakterület jogi, etikai szabályainak figyelembevételével hozza.
6. szint	<ul style="list-style-type: none"> – Ismeri egy adott tanulmányi és/vagy szakterület tárgykörének alapvető, átfogó tényeit, irányait és határait. – Ismeri az adott szak, illetve tanulmányi terület legfontosabb összefüggéseit, elméleteit és az ezeket felépítő terminológiát. – Ismeri szakterületének alapvető ismeretszerzési és problémamegoldási módszereit. 	<ul style="list-style-type: none"> – Képes az adott szakterület ismeretrendszerét alkotó elképzelések alapfokú analizésére, az összefüggések szintetikus megfogalmazására és adekvát értékelő tevékenységre. – Rendelkezik az önálló tanuláshoz szükséges képességekkel. – Képes rutin szakmai problémák azonosítására, az azok megoldásához szükséges elvi és gyakorlati háttér feltárására, megfogalmazására és (standard műveletek gyakorlati alkalmazásával) megoldására. 	<ul style="list-style-type: none"> – Ismeri, vállalja és hitelesen képviseli szakmája társadalmi helyét és szerepét, alapvető viszonyát a világhoz. – Nyitott szakmája átfogó gondolkodásmódjának és gyakorlati működése alapvető jellemzőinek hiteles közvetítésére, átadására. – Folyamatos önképzés igénye jellemzi. 	<ul style="list-style-type: none"> – Önállóan végzi az átfogó, megalapozó szakmai kérdések végiggondolását és adott források alapján történő kidolgozását – A szakmát megalapozó nézeteket felelősséggel vállalja. – Együttműködés és felelősség jellemzi az adott szakterület képzett szakembereivel. – Tudatosan vállalja szakmája etikai normáit.

		<ul style="list-style-type: none"> – Képes használni, megérteni szakterületének jellemző szakirodalmát, számítástechnikai, könyvtári forrásait. – Képes a másokkal való kooperációra. – Képes a különféle erőforrásokkal gazdálkodni. – Képes adott munkahely különböző szakmai elvárásainak megfelelően felhasználni szakmai tudását. 		
7. szint	<p>Ismeri egy adott tanulmányi és/vagy szakterület átfogó tárgykörének általános és specifikus jellemzőit, legfontosabb irányait és pontosan kidolgozott határait, a szakterületnek a rokon szakterületekhez való kapcsolódását.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Részletekbe menően ismeri az adott szak, illetve tanulmányi terület összefüggéseit, elméleteit és az ezeket felépítő terminológiát. – Ismeri szakterületének sajátos kutatási (ismeretszerzési és probléma-megoldási) módszereit, absztrakciós technikáit, az elvi kérdések gyakorlati vonatkozásainak kidolgozási módjait. 	<ul style="list-style-type: none"> – Képes az adott szakterület ismeretrendszerét alkotó elképzelések különböző területeinek részletes analízisére, az átfogó és speciális összefüggések szintetikus megfogalmazására és az ezekkel adekvát értékelő tevékenységre. – Képes speciális szakmai problémák azonosítására, és azok megoldásához szükséges részletes elvi és gyakorlati háttér feltárására, megfogalmazására. – Képes a szakmai problémák sokoldalú, interdiszciplináris megközelítésére. 	<ul style="list-style-type: none"> – Ismeri és vállalja azokat az átfogó és speciális viszonyokat, azt a szakmai identitást, amelyek szakterülete sajátos karakterét, személyes és közösségi szerepét alkotják. Ez alapozza meg fejlődő hivatástudatát. – Képes szakmája összefoglaló és részletezett problémaköreinek megértésére és hiteles közvetítésére. – Szakmai érdeklődése elmélyül, megszilárdul. 	<ul style="list-style-type: none"> – Jelentős mértékű önállósággal rendelkezik átfogó és speciális szakmai kérdések kidolgozásában, szakmai nézetek képviselésében, indoklásában. – Felelősséggel vállalja a kezdeményező szerepét az együttműködés kialakítására. – Egyenrangú partner a szakmai kooperációban. – Végig gondolja és képviseli az adott szakterület etikai kérdéseit.

		<ul style="list-style-type: none"> – Képes bekapcsolódni kutatási, fejlesztési projektekbe. – Magas szinten képes a szakterület ismeretközvetítési technikáit, magyar és idegen nyelvű publikációs forrásait használni, ezeket feldolgozni. – Különböző bonyolultságú és különböző mértékben kiszámítható kontextusokban képes a módszerek és technikák széles körének gyakorlati alkalmazására. – Képes szakterületének egyes résztemáiról önálló, szaktudományos formájú összefoglalók, elemzések készítésére. – Képes adott munkahely különböző szakmai elvárásainak megfelelően felhasználni szakmai tudását. 		
8. szint	<ul style="list-style-type: none"> – Rendelkezik az adott tudományterület tárgykörének, általános és specifikus jellemzőinek, legfontosabb irányainak és pontosan kidolgozott határainak, megállapodott és vitatott összefüggéseinek kutatási szintű ismeretével. 	<ul style="list-style-type: none"> – Képes az adott szakterület kreatív analizésére, átfogó és speciális összefüggések szintetikus, új szemléletű megfogalmazására és az ezekkel adekvát értékelő és kritikai tevékenységre. 	<ul style="list-style-type: none"> – Képviseli és saját témájához kapcsolódva továbbfejleszti azokat a relációkat, amelyek a szakterület sajátosságából következően járulnak hozzá az emberi önteremtés folyamatához. 	<ul style="list-style-type: none"> – Alkotó, kreatív önállósággal épít ki és kezdeményez új tudásterületeket, és kezdeményez új gyakorlati megoldásokat.

	<ul style="list-style-type: none"> – Alkotó módon megéri az adott szak, illetve tanulmányi terület összefüggéseit, elméleteit és az ezeket felépítő fogalmi rendszereket, terminológiát. – Rendelkezik adott tudomány/szakterület önálló kutatásához szükséges kutatás-módszertani ismeretekkel. 	<ul style="list-style-type: none"> – Alkalmazni, illetve továbbfejleszteni tudja szakterületének sajátos ismeretszerzési és problémamegoldási módszereit. – Képes az elvi kérdések újszerű, eddig ismeretlen gyakorlati vonatkozásainak kreatív kidolgozására. – Képes új projektek tervezésére, megvalósítására, adott tudományterületen kutatást végezni, új technikákat és megközelítéseket kialakítani. – Képes előre nem látható szakmai problémák azonosítására, és az azok megoldásához szükséges kutatási szintű részletes elvi és gyakorlati háttér feltárására. – Képes szakterülete szempontjából lényeges új viszonyok, a személyes és közösségi lét szempontjából releváns, átfogó összefüggések felépítésére és közvetítésére. 	<ul style="list-style-type: none"> – Rendelkezik olyan érdeklődéssel és tanulási képességgel, mely lehetővé teszi a szakterület jelen pillanatban még átláthatatlan, előjelezhetetlen kutatási problémáinak azonosítását és megoldását. – Jellemző viszonyulása a szilárd szakmai elköteleződés, az új utak keresésére való elhivatottság állandósulása, a kitartó munkavégzés szükségességének elfogadása. 	<ul style="list-style-type: none"> – Vezető szereppel és magas szintű kooperációval képes részt venni az elméleti és gyakorlati kérdések megfogalmazásában. – Képes egyenrangú, vitapartneri szerep vitelére a terület szakembereivel. – Felelősséggel vállalja szakmája elméleti és gyakorlati kérdései kapcsán új etikai kérdések felvetését és megválaszolását.
--	--	---	---	---

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszachenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.